

stellingen als vastgehecht. De wereld om mij heên, wanneer zij van mijn uitingen wilde kennis nemen, verweet mij nu en dan de vaagheid van mijn aspiraties. Zij had in zekeren zin gelijk. Ik kon geen daden toonen, moest mij behelpen hier en daar zaad te strooien. Daarbij kwam dat het spreken in volks-vergaderingen mij kwalijk afging. Mijn te zwakke of hooge stem was in talrijke bijeenkomsten een groot beletsel. Mijn oogen veroorloofden mij niet voordrachten te lezen. Ik moest, wat men noemt, improviseren. Een tijd lang was mij dat vroeger in Utrecht gelukt. Ik had dáár in de zittingen van „Nuttige Kennis” een soort van succès. Doch om op die wijze te blijven spreken moest ik mij eenigszins opwinden. Daardoor leek het soms niet geheel echt, en hoorde ik mij wel eens toeroepen: „assez de lyre, comme ça!” Met die onvolkomenheden moest ik rekening houden. Idealisme, dat niet aanslaat, niet pakt, niet overwint, wekt overal wrevel op. De wereld, die in effecten doet, lacht u uit!”

Volkomen oprecht lijkt mij deze verklaring, volkomen begrijpelijk en menselijk ook dat „zich eenigszins opwinden”, zoowel als dat lachen. De schrijver van „Socialisten, Personen en Stelsels” had zich in dat boek dikwijls innig uitgesproken, zich gegeven in woorden en zinnen, in stijl en toon vooral. Toch, hoeveel dichter brengt een boek met Herinneringen als deze ons tot de intieme menselijkheid van zijn auteur.

De tijd waarvan in Quacks boek verhaald wordt is vooral die van het zegevierend liberalisme, het „laissez faire, laissez passer”. Geen aantrekkelijke tijd en die geen persoonlijkheden van allereerste kwaliteit heeft voortgebracht. Toch leefden natuurlijk ook toen edele naturen, diep gevoelenden en ruim denkenden, en Quack heeft er verscheidene ontmoet. Hij beschrijft hen, nu eens wat objectiever, dan meer van zijn eigen standpunt uit, maar blijkbaar altijd geheel te goeder trouw en met een streven, niet enkel naar onpartijdigheid, maar ook naar hartelijkheid

en begrijpen zelfs van tegenstanders. Die beschrijving van min of meer bekende persoonlijkheden, hun karakter en streven, maakt natuurlijk een der voornaamste aantrekkelijkheden van dit boek uit. De professoren de Bosch Kemper en Des Amorie van der Hoeven, met groote liefde geschetst, leven voor ons. Met andere „grooten” uit dien tijd, Buijs en Huet b.v., is dat niet zoo sterk het geval, maar geestig zijn vele trekjes van Quacks Utrechtsche collega’s opgemerkt, aardig vooral ook is zijn teekening van Potgieter, welke ons deze meer bewonderenswaardige dan beminnelijke figuur nu eens op een andere wijze belicht dan wij dat in de laatste decenniën, van Verweij en zijn volgelingen vooral, gewoon zijn. Van grooten eerbied getuigt Quack’s karakterschets — hoe zou het anders mogelijk zijn — toch is ook een ondeugend humoristisch toontje er telkens in herkenbaar en juist voldoende om ons met Potgieters degelijke activiteit, ook zijn eenigszins gemelijke geestdrift, zijn dikwijls onuitstaanbare heerschzucht, zijn gebrek aan lichte veerkracht en elegantie te doen beseffen. Ondeugend is het zooals Quack een mindere godheid, den ondegelijken en lichtvaardigen Van Lennep stelt tegenover den brommigen Zeus op Hollands Helicon van die dagen. Hij spreekt van de Gidsredactie, waarvan hij deel uitmaakte (bl. 104): „Het uiteenloopen der meeningen had natuurlijk zijn uitgangspunt en zwaartepunt in het oordeel over de persoonlijkheid van Potgieter. Een ieder onzer stelde hem mijlen-hoog boven zich-zelf en al de anderen: voelde dat hij alléén onder ons de vertegenwoordiger was van waarachtigen hoogen litterairen stijl: maar een enkele had soms bedenkingen tegen zijn opvatting. Hoofdzaak was, dat hij bij wijlen de klassieke rust van oordeel, de objectiviteit, miste, die het deel was van zijn voorbeeld Goethe. Hij was altijd subjectief, gelijk hij ook in zijn proza steeds zich zelf als vóór den lezer in schoof. Zijn eigen persoonlijkheid drong hij in de verhalen en kritieken naar voren. Het was alsof hij den